

Her bir zady öz bolşy ýaly görüň

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 25 январа, 2025

Her bir zady öz bolşy ýaly görüň HER BIR ZADY ÖZ BOLŞY ÝALY GÖRÜŇ

Günbatarda adaty hasaplanýan, geň görülmeýän we Gündogara zor bilen kabul etdirilmek islenýän medeniýet iň soňky medeniýet däl.

Şu ýylyň 29-njy noýabrynda dünýä başga buljumda, ABŞ düýbünden başga buljumdady.

Bütin dünýä 1947-nji ýylyň şu gününde Palestinany ikä bölmek hakdaky kabul edilen kararynyň we palestin halkynyň o taýdan-bu taýa çenli ýerlerini yzyna almaga dyrjaşmagynyň gürrüňini edýärkä, ABŞ özüne mahsus bolşunyň ilkinji mysaly bolan kanunnamany Senatdan geçirdi.

Jynsdaşyň bilen nikalaşmagy kepillik astyna alýan kanunnama parlamentde garşy çykan 36 sese derek 61 agzanyň ses bermeginde kabul edildi.

Waşingtonda bu kararyň kabul edilme prosedurasyny yazarlar Senatda şeýle köplükde berlen razylýgyň Ýokary Suda barýan ýoluň önüni bentländigini we şeýlelikde garşylyklaýyn karar kabul edip bolmaýandygyny aýtdylar.

Abort boýunça çykarylýan kararda-da şuna meňzeş ýagdaý gaýtalanypdy.

ABŞ-lylaryň bu kanunnamany «Är-aýallyga hormat kanuny» diýip atlandyrmagy geň.

Gürrüñsiz, olar muña islän atlaryny berip bilerler, emma ABŞ-nyň prezidenti Jo Baýdeniň täze kabul edilen kanun baradaky aýdan sözleri ünsüni çekýär:

«Söýgi – söýgüdir. ABŞ-lylar kimi halasa, şonuñ bilen nikalaşmaga haklydyr».

Beýleki bir tarapdan täsin kanunyň has soň Wekiller mejlisinde ses Berlinale goýuljakdygy, üçünji we iň soňky dördünji tapgyrda bolsa kanuny güýje girizmek üçin başlygyň gol çekjekdigi aýdyldy.

Kanunnama Wekiller mejlisiniň gün tertibine goýlanda we yzyndan Senatdaky ýaly köplügiň razylygyny alsa, bu ädim umuman Günbatarda, esasanam ABŞ-da muña salgylanan beýleki ädimleriňem soňky menzili bolar.

Biriňiz 2020-nji ýylyň iýunynda çap edilen habarlara ser salsa, bularyň arasynda şeýle habaryň bardygyna gözi düşer:

«Ýewropa Bileleşigi Missiýasynyň Bagdatdaky binasynda gomoseksualistleriň baýdagyny asmana galdyrdy, beýleki daşary ýurtly guramalaryň şahamçalary-da onuň talan nysagyna eýerdiler. Bu ýagdaý Yragyň paýtagtynda goh-galmagalyň döremegine sebäp boldy we galmagalyň ýaňy parlamentde eşidildi. Yrakly deputatlaryň muña gahary gelip, hökümetden emele gelen ýagdaýy soňlandyrmak üçin degişli işleri geçirmekligi talap etdiler.

Gahar-gazaba atlanan mejlis edara binasyna gomoseksualistleriň baýdagyny asan guramalaryň bular ýaly hereketleri amala aşyrandaky azatlyklaryny inkär edenok, ýöne ünslerini olaryň ýurdunda ýol berilen zatlara Yrakda ýa haýsydyr bir arap paýtagtynda ýol berilmejekdigine çekýär.

Guramalaryň bu boýunça ünsli bolmagy we muña hormat goýmagy gerek, çünki olaryň ýurdy öz ýerlerinde ýaşaýan araplary we musulmanlary urp-adatlyryna, kada-kanunlaryna borçly edýär.

ÝB-niň Missiýasynyň muña milt etmek üçin nähili töwekgellige baş goşandygy, beýleki guramalaryňam munuň mümkin däldigini oýlanyp-ölçermezden oňa nädip eýedendigi belli däl.

Ýogsam bolmasa, Mesipotamiýanyň we arap ýurtlarynyň hemmesiniň paýtagtynda bular ýaly zady aklyna-oýuna getirjegem, kabul etjegem ýok.

Ol guramalar diplomatik edaralardyr. Islendik guramanyň ýa edaranyň işleýän ýerindäki ýurduň kanunlaryny bozmazlygy durnukly diplomatiýanyň esasy prinsiplerine girýär.

Islendik ýurduň öz ýerinde kanunlary bozýan diplomaty

«islenmeyän adam» kategoriýasyna goşup, ýurtdan çykmagy talap etmäge hukugy bar.

Emma Bagdatda şeýle baýdaklaryň ýokaryk galdyrylmagynyň üstünden heniz bir ýyl geçmänkä ABŞ-nyň Daşary işler ministri Antoni Blanken bilen duşuşmaly boldy.

Ministr Blinken amerikan paýtagtynda ministrligiň binasynda şeýle baýdaklaryň pasyrdap durandygyny, eger ýurdunyň ilçihanalary islese, muňa eýerip biljekdigini aýtdy. Şeýle gürrüň geçen ýylyň iýun aýynda bolup geçdi.

Blinken şu aýyň 26-nyň her gyl gomoseksual nikanyň kanunlaşmagynyň bellenyän gününe gabat gelendigini, ministrligiň binasyna baýdak asmagyň köpdürlilige we deňlige hormat goýmagyň alamatydygyny aýtdy.

Munuň özi, kanunnamanyň Senatda oňlanmagy birdenkä boşlaňlykda çykan zat däl-de, ondan oň dowam edip gelen ýagdaýlara esaslanýan netijedir.

Şumat Kataryň paýtagty Dohada bolup duran Dünýä çempionatynyň oýunlaryna tomaşa edýänler bu meseläniň howada asyl-asyl bolup galandygyny aňsyran bolsalar gerek.

Katar stadionlarynda şeýle baýdaklaryň bolmagyna garşy çykdy welin, halkara habar beriş serişdelerinde gazaply hüjüme uçrady.

Aslynda Kataryň beýtmegi mesele döretmek ýa-da diňe garşy çykmak bilen baglanyşykly däldi, tersine ahmallyga salyp ýa-da göz ýumup bolmajak durnukly arap ýörelgelerine baglylyk bilen baglanyşyklydy.

Katara garşy gönükdirilen hüjümler hamana mukaddeslikleri we ylahy kitaplaryň edýän talaplaryny bozan ýaly ýygjamlaşdy.

Doha bu meselede berk durdy. Bu berklik esasan halkynyň we umuman alanda arap döp-dessurlarynyň gomoseksuallaryň isleglerini kabul etmeyänliginden gelip çykýardy.

Dohanyň berk garşylygy ýazgarmalara we kemsitmelere uçramagyna sebäp bolsa-da, yza ädim ädesi gelmedi.

Sebäbi özüniň, halkynyň, tutuş araplaryň we musulmanlaryň gözünüň önünde yza ädim ädip bilmezdi.

Emma stadionlar katarlylaryň bu berk garşylygyny basyp ýatyrmaga edilen synanşyklara-da şaýat boldy.

Germaniýanyň Içeri işler ministri Nensi Fezer ýurdunyň ýygyny toparyna janköýerlik etmek üçin tribunalara çykanda penjeginiň aşagyndan gomoseksual rozetkany goluna dakdy we yzyndan penjegini çykaran bolup, köpçüligiň gözünüň önünde rozetkasyny

güjeñledi.

Nemes ministri golundaky rozetkasyny görkezenine begenip, ýarylaýjak bolýardy.

Halkara Futbol federasiýasynyň (FIFA) prezisenti Janni Infantinonyň ministriň öňünde durup, eli bilen rozetka ümlände, hamana, ministriň begenjini paýlaşýan ýaly gülümsiremeginiň özü-de täsindi.

Hiç kim Infantinonyň bolşuna düşünmedi, düşünjek bolýanam ýokdy.

Sebäbi nemes ministri ýurdunyň ýygyny toparyny ruhlandyrmak üçin joşgunly ýagdaýda şeýle hereket edýän bolsa, onda muňa FIFA-nyň prezidentiniň edibiljek zady ýok.

Ýogsam bolmasa, myhmanlar turniri geçirýän ýurduň kesgittän kada-kanunlaryna eýermäge borçludur. Her niçik-de bolsa, soň gelmeýän her dürli nysaklara uçraýarys we bu nysaklaryň dünýäniň şu sebitinde gomoseksuallyk meselesini biziň boýnumyza dakjak bolup dyrjaşýanlaryny her gün diýen ýaly görýäris.

Bular şowsuzlygy we yza çekilmegi bilmeýän, paşmadyk ýagdaýynda ýene bir gezek synanşylýan nysaklardyr.

Emma şowsuzlyklaryna kanagat etmän çabalanýanlar hernaçe dyrjaşsalar-da, bu boýunça hiç hili üstünlik gazanma mümkinçilikleriniň bolmajagyna göz ýetirerler, çünki olaryň bu syrtpyruşlygy gündogar ýörelgelerine bap gelenok.

Günbatarda adaty hasaplanýan, geň görülmeýän we Gündogara zor bilen kabul etdirilmek islenýän medeniýet iň soňky medeniýet däl.

Galyberse-de, nemes ministriniň Dünýä çempionatyndaky hereketini mahabatlandyranlar gomoseksuallyk hakdaky gürrüňiň sebite ýuwtduryljagyny pikir edýän bolsalar-a, onda düýbünden ýalňysýarlar.

Meseläni gomoseksuallyk hökmünde suratlandyrmak, belki-de, bize yetirýän täsirini azaltmak üçin şeýle nysaga adam tebigatyna mahsus däl gabahatlyk hökmünde garamagymyzy aradan aýryp bilmez. Açyk aýtmaly bolsa, olar ýaly zatlary öz ady atlandyrmagymyza-da päsgel berip bilmez.

Meseläni diňe gomoseksuallyk ýaly suratlandyryp ýuwmarlanyň bilen onuň hakyky ýigrenji sypatyny üýtgedip bolmaýar.

Muny ýaýratmak üçin haýsy görnüşde agitirleselerem, ylalaşmagy aňsatlaşdyrmak üçin haýsy bolsadyklar bilen bezeselerem, ony biziň gözümüzde owadan görkezip bilmezler.

Süleyman JEWDET,
Müsürli žurnalist.
Anna, 16.12.2022 ý. Publisistika